

Recenze / Reviews

HEČKOVÁ, Ivana. *Jedna svieca stačí*. Bratislava: Ringier Slovakia Media, s. r. o., 2022, 206 s. ISBN: 9788097422608.

Martina Babinčáková

V roku 2022 vydalo nakladateľstvo spravodajského portálu aktuality.sk publikáciu novinárky Ivany Hečkovej s názvom *Jedna svieca stačí* a podtitulom *Skutočný príbeh žien, ktoré vzdorovali totalite*. Z týchto informácií je zrejmé, že nejde o odbornú publikáciu, avšak našu pozornosť si zaslúži z viacerých dôvodov. Tento počin pravdepodobne môžeme zaradiť do kategórie tzv. reportážnej literatúry, ktorá sa v posledných rokoch teší (nie len) na Slovensku vysokej popularity. Kniha približuje osud ženských reholí v komunistickom Československu na príklade sestier Rádu sv. Uršule. Výnimočná je v tom, že sa venuje výlučne slovenským rehoľníckam a ich putovanie z miesta na miesto počínajúc Akciou R a končiac rokom 1989 ilustruje na príbehoch dvoch konkrétnych sestier, s ktorými autorka viedla rozhovory medzi rokmi 2019 a 2022.

Česká literatúra sa ženským rádom v komunistickom Československu venovala neraz, na Slovensku je však táto téma na publikácie pomerne chudobná. V odbornej produkcii je kľúčový výskum historika Jána Milana Dubovského, ktorého práce autorka hojne cituje. Jeho monografia *Akcia rehoľníčky*¹ z roku 2001 stojí v poli kníh zameraných na ženské rehole v období komunizmu na Slovensku takpovediac sama. Existuje niekoľko štúdií, čo sa dotýkajú Akcie R na Slovensku, záverečných prác, ktoré skúmajú komunistické obdobie v rôznych reholiach, či zdokumentovaných príbehov konkrétnych sestier v databázach pamätníkov, kniha akou je *Jedna svieca stačí* však doteraz chýbala.

V úvode sa dozvedáme o „hlavných postavách“ príbehu, ktorými sú sestra Natália a sestra Viannea, obe z Rádu sv. Uršule, každá počínajúc svoju cestu v inej časti Slovenska. Obe študované učiteľky zastihla v roku 1950 Akcia R a presunula ich z rádových kláštorov na polia, neskôr do fabrík a tovární v českom pohraničí a napokon do ústavu pre hendikepované dievčatá, odkiaľ sa po roku 1989 vrátili naspäť na Slovensko. V čase vzniku knihy prežívali obe sestry jeseň života v kláštore uršulínok v Suche nad Parnou, kde autorka rozhovory realizovala. Text postupuje chronologicky a začína nocou, kedy boli uršulínky nútené opustiť svoje kláštory. Miestami je príliš beletristický, čo sa neodbor-

¹ Dubovský, Ján Milan. *Akcia rehoľníčky: Snahy komunistického režimu na Slovensku v rokoch 1949-1989 odstrániť do roku 2000 ženské rehole a kongregácie z verejného života*. Martin 2001.

nej knihe ťažko vyčíta, no „ležernejší“ formát knihy tu mohol benefitovať skôr z rozsiahlejších citácií rozhovorov s narátorkami. Tých je v knihe menej, ako by čitateľ čakal. Autorka dianie zo života sestier miestami dopĺňa o stručné zhrnutia politickej situácie príslušného roku/dekády v Československu i vo svete. Častý historický exkurz v tomto type textu dáva zmysel, jeho prevedenie však miestami pôsobí učebnicovo. Nie vždy sú informácie relevantné k príbehu a občas vkladajú malú nádej do všeobecného rozhľadu čitateľa a to i pri celení na neodborné publikum. Pozitíva knihy však výrazne prevyšujú negatíva. Autorka dostala prístup k archívu rehole, ako aj k súkromným archívom konkrétnych uršulínok a ich spísaným spomienkam. Okrem rozhovorov (ktoré autorka robila, ako sa postupne v knihe dozvedáme, s väčším množstvom narátorov, než sú dve spomínané rehoľníčky) stojí za prácou zjavný dôkladný archívny aj terénny výskum. Kniha obsahuje množstvo fotografií archívnych dokumentov aj dobových fotografií rehoľníčok počas núteného putovania Československom. Dokumentuje rôzne formy nátlaku režimu na sestry v snahe prinútiť ich odísť do civilu a to od pomerne známych praktík, k menej často spomínaným zastrašovacím a donucovacím prostriedkom.² Približuje situáciu v konkrétnych fabrikách či internáčnych kláštoroch, spôsoby akými sa sestry zabávali, akými si spríjemňovali ťažké podmienky, akými malými aj veľkými gestami vzdorovali režimu. Prináša dôležité poznatky o reáliách tajného rehoľného života, odohrávajúceho sa za zatvorenými dverami kaplniek. Text obsahuje množstvo informácií podnecujúcich k ďalšiemu výskumu. Príkladom môže byť zmienka, ktorá hovorí o záujme austrálskej vlády o slovenské uršulínky, ktorým mala ponúknuť možnosť vyučovať deti slovenských vysťahovalcov v meste Armidale.³ Narážame tu však opäť na limity práce, ktorá má mnohé znaky dobre odvedeného historického výskumu, no ako neodborná publikácia nemá povinnosť všetky pravidlá dodržiavať a táto konkrétna informácia je žiaľ bez citácie. Tých však inak kniha obsahuje na svoju formu nemalý počet. Je v nich však poznať skromné množstvo slovenskej literatúry k téme, s českou autorka nepracuje. Odborným konzultantom knihy bol historik František Neupauer, ktorý v závere knihu doplnil o vlastnú historickú štúdiu, hoci rozsahom je pomerne skromná.

Celkovo však kniha prináša slovenskému výskumu ženských rádov a reholí v období komunizmu mnoho. Použité pramene poskytujú informácie ktoré cenne dopĺňajú doterajšie poznatky nie len o 50. rokoch v reholiach, ale aj o nasledujúcich dekádach až do pádu komunistického režimu a ilustrujú tak dôsledky premeny postojov režimu k sestrám v rehoľných rúchach, ako aj pretrvávajúcu snahu týchto žien v nich za každú cenu zotrvať. Formát knihy zároveň prezentuje tému širokému publiku.

² Hečková, Ivana. Jedna svieca stačí. Bratislava 2022. s. 84-85.

³ Hečková, Ivana. Jedna svieca stačí. Bratislava 2022. s. 111.